

Asia: VN/4118/2019

Lausuntopyyntö parlamentaarisen ohjausryhmän ja asiantuntijatyöryhmän mietinnöstä, luonnos hallituksen esitykseksi avoimuusrekisterilaksi

Lausunnonantajan lausunto

Kannatatteko avoimuusrekisterin perustamista Suomeen?

Kyllä

Mikä esillä olevista kolmesta avoimuusrekisterin soveltamisalavaihtoehdosta tulisi valita (eli mihin tahoihin kohdistuvaa lobbausta ilmoitusvelvollisuuden tulisi koskea)?

Eduskunta ja ministeriöt

Yleiset huomiot esityksestä

- Kannatamme lobbauksen avoimuusrekisterin perustamista.
- Soveltamisalaksi on otettava eduskunta ja ministeriöt, koska lain tavoitteena on lainsäädännöllisen jalanjäljen avaaminen.
- Verkkopohjaisesta rekisteristä on tehtävä ilmoitusvelvolliselle hallinnollisesti kevyt.
- Esitämme, että toimintailmoitukset tehtäisiin elokuun ja helmikuun loppuun mennessä. Se soveltuisi paremmin eduskunnan istuntokauteen.

Finanssiala ry (FA) kannattaa avoimuuden lisäämistä lakien valmisteluun, lobbaukseen ja poliittiseen päätöksentekoon. Laadukkaassa lainvalmistelussa on ehdottoman tärkeää tunnistaa vaikutukset niihin ihmisiin ja toimialoihin, joihin säädös kohdistuu. Tämä taataan niin, että eri ihmisryhmiä ja toimialoja koskevan lainsäädännön valmisteluun otetaan mukaan asiaan vihkiytyneitä asiantuntijoita ja intressitahoja. Myös säädösten vaikutusarviointeja on lisättävä ja vaikutuksia arvioitava läpinäkyvässä prosessissa valmistelun aikana. Lobbauksen avoimuusrekisterisääntely on yksi tae laadukkaaseen lainvalmisteluun.

FA on omassa vaikuttamistyössään eli lobbauksessaan sitoutunut avoimuuteen. Kannatamme lainsäädännön valmisteluun ja budjettivallan käyttöön liittyvän vaikuttamistyön avoimuuden lisäämistä sekä kotimaassa että EU:ssa. Kyse on eri sidos- ja edunvalvontaryhmien vaikuttamistyön arkipäiväistämisestä. FA tukee lobbauksen avoimuusrekisterin käyttöönottoa.

Avoimuusrekisterin soveltamisalaksi on tarkoituksenmukaista ottaa eduskunta ja ministeriöt. Kuten mietinnössä todetaan lobbauksen nykytilaa kartoittaneen tutkimuksen mukaan tärkein lobbauksen kohde ovat poliitikot, eli ministerit ja kansanedustajat sekä näiden avustajat, joihin yhteydenpito on hyvin säännöllistä.

Virastoihin kohdistuva lobbaus ei tutkimuksen mukaan ole yhtä säännönmukaista kuin esimerkiksi ministeriöihin kohdistuva lobbaus. Finanssiala ry:n kokemuksen mukaan yhteydenpito ja vuorovaikutus eri valtionhallinnon tasoilla on paljon tietojen vaihtoa teknisistä, muusta kuin lainvalmisteluun tai lainsäädäntöpäätöksiin liittyvistä asioista sekä tavanomaista viranomaisten kanssa tehtävää yhteistyötä, joilla ei ole suoraa yhteyttä lainsäädännön sisällön vaikuttamiseen.

Koko valtiohallinnon ja sitä kautta julkisoikeudellisten laitosten mukaan ottaminen soveltamisalaan olisi erittäin ongelmallinen, koska se johtaisi siihen, että osa niistä toimivat itse sekä vaikuttajana että vaikuttamisen kohteen. Se hämärtäisi vaikuttamistoiminnan tekijän ja kohteen tunnistamista. Esimerkiksi lakiin perustuva Kunta-alan ja hyvinvointialueiden työntekijäjärjestö kuuluisi soveltamisalan piiriin eli lobbauksen kohteiksi määriteltäväksi organisaatioksi, vaikka se on itse etuja ajava työnantajajärjestö. Mietinnössä myös muistutetaan myös, että joidenkin lobbauksen kohteiksi määriteltävien organisaatioiden hallintorakenteessa on myös lobbaajiksi luettavia toimijoita.

Finanssiala ry on jo ennen lakisäätöistä avoimuusrekisterin käyttöönottoa avannut omaa vuosittaista vaikuttamistyötään verkkosivuillaan: keitä poliittisia päättäjiä, eli kansanedustajia, ministereitä ja ministereiden valtiosuhteita sekä EU-parlamentaarikkoja ja komission virkamiehiä, olemme lobanneet tärkeimmissä ajankohtaisissa edunvalvontateemoissamme.

FA kannattaa, että verkkopohjainen avoimuusrekisteri on julkinen ja sen käyttö on maksutonta. Sen pitää olla ilmoitusvelvolliselle hallinnollisesti kevyt ja erittäin käyttäjäystävällinen. On tärkeää, että rekisteri-ilmoituksen tehneen ei tarvitse jäädä odottamaan rekisteriviranomaisen hyväksyntää, kun kyseessä on ilmoitusmenettely.

Kannatamme, että toimintailmoitus tehdään kaksi kertaa vuodessa. Esitämme, että toimintailmoitukset tehtäisiin elokuun ja helmikuun loppuun mennessä edellisen puolen vuoden ajalta. Se soveltuisi paremmin eduskunnan istuntokautteen, joka rytmittää monien vaikuttajatyötä tekevien toimintaa.

Perusteluissa on selkeämmin todettava toimintailmoitukseen kirjattavien yhteydenottojen teema eikä ulottaa sitä vapaamuotoisiin keskusteluihin. Sääntelyn ei pidä luoda uusia raja-aitoja yhteistyölle eri intressitahojen sekä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välille.

Esitämme, että 4 §:ssä todetaan, että toimintailmoitukseen kirjataan vaikuttamistoiminnasta eduskunnassa ja ministeriössä valmisteluun tai päätöksentekoon liittyvät aiheet kuten lakiesitykset, taloudelliset asiat ja periaate- ja suunnittelupäätökset ja siihen liittyvä yhteydenpidon kohde tai muu vastaava. Tällöin rekisteri avaa oikealla tavalla lainsäädännöllistä jalanjälkeä.

Pidämme perusteltuna ratkaisuna, että vaikuttamistoimintaan käytetyistä henkilö- ja rahallisista resursseista ilmoitetaan suuruusluokittaisen arvio edelliseltä vuodelta, koska yksityiskohtaisten resurssien kohdentaminen ja määrittäminen olisi pitkäkestoisessa vaikuttamistyössä vaikeaa. Tarkemmassa ohjeistuksessa on pidettävä huolta, että mitään resursseja ei jouduta ilmoittamaan kahteen kertaan esimerkiksi kahden eri organisaation toimesta. Henkilöstöresurssit kirjataan sopivassa suuruusluokassa henkilötyövuosien mukaan sekä vaikuttamistoiminnan neuvontaan tai toimintaan liittyvistä materiaaleista ja tilaisuuksista aiheutuvat kustannukset kirjataan euromääräisissä arvioissa suuruusluokittain. Mikäli yritys tai järjestö kuuluu johonkin edunvalvontayhteisöön, sille maksettua jäsenmaksua ei ole perusteltua kirjata. Kannatamme, että toimintailmoitukseen merkitään kaikki jäsenyydet Suomessa toimivissa edunvalvontayhteisöissä.

Kannatamme mietintöön sisältyvää ehdotusta, että viranomaisten asettamiin työryhmiin osallistuminen ja kuulemiset raportoidaan viranomaisten toimesta, eikä niitä siten ole sisällytetty lobbaajilta edellytettävään vaikuttamistoiminnan raportointiin. Pidämme tärkeänä, että työryhmien jäsenyyksiin ja kuulemisiin liittyvät tiedot tuodaan avoimuusrekisteriin linkin kautta. Näin on tärkeä tehdä myös eduskunnan valiokuntakuulemisen osalta. Tämä edellyttää tietojen kirjaamisen yhdenmukaisuutta ja saatavuuden parantamista.

Kannatamme, että Valtiontalouden tarkastusvirasto asettaa eri sidosryhmistä koostuvan neuvottelukunnan viralliseksi yhteistyöelimeksi, joka seuraa rekisterin toimeenpanoa ja voi tehdä aloitteita toiminnan kehittämiseksi. Ehdotamme, että neuvottelukunta aloittaa hyvissä ajoissa, jolloin se voi tarjota VTV:lle asiantuntija-apua. Neuvottelukunnan tehtävänä on laatia hyvän edunvalvontavan ohjeistukset, jotka on tärkeä olla valmiina, kun rekisteri on käytössä vuoden 2023 aikana.

Rekisterin sujuva käyttöönotto edellyttää, että VTV tarjoaa neuvontaa ja opastusta ilmoitusvelvollisille. Tätä varten on varmistettava riittävät resurssit virastolle. Kyseessä on myös uusi sääntely, joten viisasta on lähteä liikkeelle maltillisella soveltamisalalla ja jättää mahdollisuuksia kehitys- ja muutostarpeille.

Helsingissä 31. tammikuuta 2022

Piia-Noora Kauppi

toimitusjohtaja

Finanssiala ry (FA)

Yli-Huttula Tuomo

Finanssiala ry